

HUMOR OP DE WERK- VLOER

Lachen is de kortste afstand tussen twee mensen

John F. Kennedy

‘Lachen is een inwendige stuip trekking, die een vervorming van het gelaat veroorzaakt en gepaard gaat met onduidelijke geluiden.’ Aldus Mieke Kerkhof gynaecoloog en schrijver, die ons laat zien hoeveel er te lachen valt in het ziekenhuis, en hoezeer dat artsen kan helpen bij de uitoefening van hun soms zware beroep.

TEKST: MIEKE KERKHOF, gynaecoloog
BEELD: GETTY IMAGES

Als klein kind keek ik al naar Farce Majeure, Toon Hermans en Wim Kan. Mijn ouders hadden een goed aangelegd gevoel voor humor en goten het mij met de paplepel in. Regelmatig werden er moppen getapt (met een verbod op schuine) en anekdotes gedeeld. Ik imiteerde feilloos conferences van Toon op familiefeestjes en kreeg gemakkelijk de lachers op mijn hand. Nooit heb ik overwogen om me in de kleinkunst te specialiseren. Ik wilde echt voor mensen zorgen, dus werd het een studie geneeskunde. Humor is wel de rode draad gebleven in mijn leven, een soort *second love*. Het biedt mij de ultieme ontspanning op de werkvloer.

HUMOR IS EEN KRACHTIG WAPEN OM DE FRUSTRATIE TE HANTEREN

Humor verbindt, het vermindert de afstand tussen twee mensen. Het ontspant en relateert de medische problemen. Humor is een uiting van liefde. Humor ontkent de sterfelijkheid. Bijvoorbeeld bij de man, die vlak voor zijn euthanasie een kriebelhoestje krijgt en aan de dokter vraagt of deze nog een middelje heeft om de hoestreflex te onderdrukken. Theodor Lipps, een Duits filosoof, beweert dat ‘humor en tragiek twee zusters zijn die men vaak moeilijk van elkaar kan onderscheiden’. Welke arts kent niet de slechtnieuwssituatie, tijdens welke hij zich realiseert dat hij weldra de knuppel in het hoenderhok der ellende moet gooien. Aan de rand van ons

werken is de humor onontbeerlijk, het is een krachtig wapen om de frustratie te hanteren.

Een aantal cabaretiers ken ik goed en zijn voor mij een bron van inspiratie, vooral Youp van 't Hek en Brigitte Kaandorp. Als Van 't Hek een nieuwe voorstelling maakt, gaat hij voor de ingrediënten de straat op. In Amsterdam gebeurt van alles. Hij schuift zijn antenne uit, observeert, verbaast zich en doet verslag op het podium. Ik vind mijn ingrediënten in de spreekkamer. Daar trekken gedurende de dag ‘artiesten’ van allerlei pluimage voorbij. Ik zie daarom nooit op tegen een lang spreekuur, het brengt van alles. Er valt sowieso veel van patiënten en hun geschiedenissen te leren. Je staat versteld van de hoeveelheid humor die op de werkvloer de revue passeert.

Neem nou onderstaand voorval, waar ik getuige van was, en dat ik vervolgens heb opgeschreven.

EEUWIGE RUST

Zij wisten dat hun ongeboren kind afwijkingen had die niet met het leven verenigbaar zouden zijn. Het jongetje had namelijk geen nieren. Een afbreking wilden ze niet, afscheid nemen van een levend kind was voor hen de beste optie. Aldus werd de zwangerschap uitgedragen. Bij 34 weken meldden zij zich in het ziekenhuis, de baring was op gang gekomen. Het mannetje kreeg een nooddoop en overleed drie uur na de geboorte, in de warme armen van zijn ouders. Ondanks deze droevige omstandigheden verliep alles zoals zij het verwacht en gewent hadden. Hun humeur was onverwoestbaar. De ochtend na de bevalling liep ik visite bij hen. De wieg was leeg en ik vroeg waar hun zoon Henri was gebleven. De moeder antwoordde monter: ‘Nu even in de koeling, dokter. Hij wordt zo bij ons gebracht, maar mijn zoon slaapt graag uit.’

Het verhaal werd voorgelezen tijdens de crematie van Henri. De NRC plaatste het als ‘Ikje’ op de Achterpagina.

INSIDE JOKES

De redacteur van 'mijn' uitgeverij (Nieuw Amsterdam), Willemijn Visser, heeft diverse van mijn pennenvruchten geweigerd op te nemen in mijn publicaties, omdat zij de inhoud ongeschikt vond voor het algemene (leken)publiek. Sindsdien weet ik dat er artsenhumor bestaat en dat de meeste inside jokes absoluut ongeschikt zijn voor publicatie. Het was moeilijk toegeven, maar ook ik blijf beroepsgedeformeerd te zijn. Lekenhumor en artsenhumor zijn twee volstrekt verschillende entiteiten. Lekenhumor snapt iedereen. Artsenhumor is medisch-inhoudelijk van aard, technischer, en kan grover overkomen. Bijvoorbeeld de gynaecoloog die een patiënte in narcose toucheert en tegen de anesthesioloog zegt: 'Jouw maagsonde zit goed!'

Artsengrappen worden 'onder ons' gemaakt, meestal in teamverband, bijvoorbeeld tijdens ochtendrapporten of in de operatiekamer. Maar het gehoor hoeft niet per se uitsluitend uit artsen te bestaan. Toen de voorzitter van de raad van bestuur mij een keer vroeg of ik het erg vond om tussen mijn eigen patiënten te wonen, antwoordde ik gekscherend: 'Nee hoor, de meeste ken ik toch niet van gezicht.'

Ik heb de ervaring dat dokters universeel lachen om inside jokes. En er zijn collega's om wie ik onbedaarlijk kan lachen. Gelukkig hebben we dan ook een vakgroepsapp, vooral bedoeld om de onderlinge sfeer optimaal te houden. Laatst zag ik daar een foto van een werpstok (om een bal ver weg te werpen voor de hond) voorbijkomen met als tekst: 'Het nieuwste hulpmiddel op de verloskamer.'

Dat sommige 'onder ons'-grappen inderdaad beter onder ons kunnen blijven, leerden we enkele jaren geleden toen afscheid nemende coassistenten trakteerden op dit gebak:

Een collega-gynaecoloog twitterde de foto, met de tekst 'creatieve coassistenten gynaecologie'. De tweet met de 'kutcakes' ging viral en werd door het journaal voorzien van de platvloerse tekst 'de Bossche gynaecologen likken er hun vingers bij af'. De raad van bestuur was not amused en de vakgroep evenmin.

De volgende groep coassistenten corrigeerde hun voorgangers en trakteerde op iets minder gewaagde cakes:

ZIN VAN HET LEVEN

Ooit, tijdens een vlucht naar Rome, zat ik naast een wildvreemde vrouw met wie ik een geanimeerd gesprek voerde. Zij vertelde mij, boven de wolken, dat volgens haar de zin van het leven het delen van positieve emoties is. Verder zijn we, volgens Arjen Lubach, de schimmel van de aardkorst. Met beiden ben ik het volmondig eens.

Mag ik u dit meegeven voor het nieuwe jaar? Schuif die antenne uit. Vang het moois op, laat het binnenkomen en deel het royaal. Het gaat soepeler dan u denkt.

Ik schaar mij achter de mening van de Schotse schrijver T. Carlyle (1795-1881). 'Lachen, als het uit het hart komt, is hemels.' Om vervolgens Drs. P. gelijk te geven, want die zag het leven 'als een vertoning zonder werkelijke betekenis'. Wees niet al te serieus; u overleeft het toch niet.

Speciaal voor dit eindejaarsnummer van Medisch Contact heb ik een aantal anekdotes uit mijn boeken geselecteerd:

KLEINZERIG

Foeterend komt de dokter uit de onderzoekkamer nadat hij daar een testisbiopsie gedaan heeft: 'Wat kleinzerig was die kerel, zeg.' Zuster: 'Nou, ik vond het wel meevallen; de verdoving zat rechts, maar u nam het biopt uit de linker-testikel...'

(Bron: Wim Willemsen)

'LACHEN, ALS HET UIT HET HART KOMT, IS HEMELS'

STAGE

Even zit ik te pauzeren in de verpleegpost van de verloskamers. Ik geniet van een kop koffie en ik kijk naar allerlei kaartjes die op het prikbord hangen. Tussen geboorteanonces hangt ook een kaartje van een dankbare stagiaire. Of ze op deze afdeling de tijd van haar leven heeft gehad, valt te betwijfelen. Ik lees namelijk het volgende. 'Lieve collega's, Bij dezen wil ik jullie bedanken voor de leerzame stage. Ik twijfelde of ik later ooit kinderen zou willen. Na deze stage weet ik het zeker. Ik wil geen kinderen. Groetjes Emma.'

MISJE

Soms moet ik beroepshalve aan een oude vrouw vragen of ze nog seksueel actief is. Bij het uitvoeren van vaginale operaties moet daarmee rekening gehouden worden. Onlangs zat er een bijna 80-jarige vrouw voor mijn bureau, die al ruim vijftig jaar getrouwd was. Toen ik voorzichtig informeerde of ze nog geslachtsgemeenschap had, antwoordde ze: 'Wa denkte dokter, ook in een oude kerk wordt nog weleens een misje opgedragen.'

ZAK

Vorige week was er in mijn ziekenhuis een ernstige spraakverwarring. Ik hoorde hierover in de wandelgangen. Een van de urologen verrichtte een cystoscopie bij een man met plasklachten.

Bij dit onderzoek wordt een cameraatje ingebracht met daaraan een infuuszak met vloeistof. De vloeistof loopt door de camera in de blaas. Zodoende kan de dokter

inspecteren of er afwijkingen in de blaas zijn. Als er geen goed zicht is, knijpt de assisterende zuster in de infuuszak, zodat er meer vloeistof in kan lopen. Tot zover de techniek. De betreffende uroloog gaf een wat vage opdracht: 'Zuster, knijpt u eens in de zak...'

FUNCTIE

Hoewel ik al twintig jaar gynaecoloog ben, valt het me op dat niet iedereen weet welke functie ik heb. Regelmatig word ik met 'zuster' aangesproken, hetgeen ik helemaal niet erg vind. Wel is voor mij de tijd rijp om duidelijkheid te scheppen.

Dus bestelde ik op het world wide web een naamplaatje, dat ik op mijn witte doktersjas kon spelden. Vanmiddag lag de glimmende badge, met de tekst 'M. Kerkhof, gynaecoloog' erop, in mijn postvakje. Gewapend met mijn nieuw verworven gadget, betrad ik de afdeling. Een Turkse man was de eerste die ik tegenkwam. Hij klampte me aan en vroeg: 'Zuster, weet u waar de bloemenvazen staan?'

OVER DE AUTEUR

Mieke Kerkhof (1962) is gynaecoloog in het Jeroen Bosch Ziekenhuis. Zij schrijft columns voor het Nederlands Tijdschrift voor Obstetrie en Gynaecologie en Arts & Auto. Daarnaast is zij fanatiek Ikjes-schrijver voor de NRC. Zij is auteur bij Uitgeverij Nieuw Amsterdam. Van haar hand verschenen drie boeken: *Tussen Gemak en Genoegen* (2013), *Even ontspannen, mevrouw...* (2014) en *Klaar is Kees* (2017)